

SÁLYI ISTVÁN

Budapesten született, ott tanult és dolgozott egészen 1949-ig, 48 éves koráig. Ettől kezdve élete és munkássága – 1974-ben bekövetkezett haláláig - elsősorban és döntő mértékben, az 1949-ben alapított miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemhez, Miskolc városához, és a megyéhez kötődött, de szerepet vállalt az ország műszaki és tudományos, valamint társadalmi, politikai közéletében is.

Egyéniségnek jellemző vonásai életének első, budapesti korszakában alakultak ki, érvényesülésükre azonban legnagyobb részt csak életének második, miskolci szakaszában nyílt lehetőség. Ekkor, mint a Miskolcon újonnan létesített műszaki egyetem professzora, később rektora, meghatározó személyisége volt az egyetem építésének, szervezésének, belső élete kialakításának.

Nevéhez fűződik az új egyetem új Mechanikai Tanszékének kiépítése, a mechanika műszaki egyetemi oktatásának új szemléletű, a vektor és tenzorszámítás alkalmazására, az általános törvényekre és elvekre alapozott meghonosítása, továbbá az alkalmazott mechanika, mint oklevelet adó gépészmérnöki képzés beindítása.

Kiváló felkészültségét és adottságait kihasználva a mechanika számos területén folytatott alkotó munkát és mindig készen állt arra, hogy mások tudományos fejlődését, munkáját hasznos észrevételeivel és tanácsaival segítse. Sokat foglalkozott a hazai gépészmérnökképzés korszerűsítésének általános kérdéseivel és különösen a mechanika műszaki egyetemi oktatása színvonalának emelésével, hatékonysága növelésével. Nagy körültekintéssel és rendszeresen foglalkozott a tudományos továbbképzés és minősítés problémáival és továbbfejlesztésével. Könyvei, publikációi a hazai szakirodalom kiemelkedő értékei, a szakírói munka mintái.

Budapesti évek:

Sályi (Springer) István 1901. október 8-án született Budapesten, és 1974. december 19-én hunyt el Miskolcon. Családi nevét 1937-ben változtatta Springerről Sályira. Hamvasztás előtti búcsúztatása 1974. december 30-án volt Budapesten a Farkasréti Temetőben. Hamvait a Farkasréti Temető őrzi.

Édesapja, *Dr. Springer Ferenc* ügyvéd megalapítója volt az FTC-nek, a híres ferencvárosi sportegyesületnek. Emlékét mellszobor őrzi az FTC Üllői úti pályáján. Édesanyja neve *Bauer Mária Kornélia*. Apja 1920-ban, anyja 1952-ben halt meg.

Fiú testvére, Ferenc a 30-as években az FTC ügyvezető elnöke. Három leány testvére volt.

Mária, férje *Záborszky István* a 30-as években igazságügy-minisztériumi helyettes állam-titkár. *Piroska*, férje *Mensáros Zoltán* ügyvéd, egyik gyermekük *Mensáros László* szín-művész. *Irén*, férje *Noszky Aurél* hosszú ideig vezetője a János Kórház Urológia Osztályának.

1923-ban nősült, felesége *Némethy Ilma* (született: 1902, elhunyt: 1972). 1924-ben született *István* fia gépészmérnök, a műszaki tudomány kandidátusa, egyetemi oktató, 1966-tól professzor volt. 1926-ban született *Béla* fia gépészmérnök, a műszaki tudomány kandidátusa, egyetemi oktató, 1964-től docens volt.

1919-ben érettségizett kitűnő eredménnyel, majd ezt követően 1923-ban gépészmérnöki oklevelet szerzett a József Műegyetemen.

1924-28 között műhelymérnökként dolgozott a Ganz Vagon- és Gépgyárban, egyidejűleg matematikai tanulmányokat folytatott Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen és Debrecenben a Tisza István Tudományegyetemen.

1927-ben benyújtott „**Bolyai János geometriai axiomatikájának kiegészítése**” című egyetemi doktori értekezése és a doktori szigorlat kitűnő letétele alapján a Tisza István Tudományegyetem 1928-ban a „sub auspiciis gubernatoris” kitüntető gyűri egyidejű átadásával a matematikai és természettudományi szakcsoport doktorává avatta. Matematikai tanulmányait elsősorban gépészmérnöki ismereteinek továbbfejlesztése céljából folytatta, emellett nem műegyetemi doktorátusa megszerzésére az is ösztönözte, hogy képesnek érezte magát a „sub auspiciis gubernatoris” kitüntető gyűri elnyerésére. A Műegyetem rendkívül szigorú feltételei ugyanis abban az időben szinte lehetetlenné tették, hogy valaki a gyűrit műszaki doktorátus alapján megszerezhesse.

Doktori értekezése nyomtatásban is megjelent. Az értekezés célkitűzését a bevezetőben így határozza meg: „Bolyai János abszolút geometriáját hallgatólagosan a párhuzamossági alaptételtől független euklideszi alaptételekre építette fel. De már egy-két évvel az Appendix megjelenése után foglalkozott azzal a tervvel, hogy az Appendixet kiegészíti, egy az abszolút geometriához illeszkedő alaptételrendszerrel. A terv kivitele azonban sokáig késett. Csak 1850 táján fog hozzá térelméletének (Raumlehre) kidolgozásához, befejezni már nem tudta. ... Bolyai János térelméletének alapgondolata az, hogy a geometriát – eltérve Euklidesztől – a sík és a (körrel identifikálódó) gyűri alaptulajdonságai segítségével építse fel. ... *Bolyai János alaptételeit – egynek a kivételével – változtatlanul, vagy csekély módosítással megtartottam. Ezt az alaptételrendszert aztán kiegészítettem.*”

Sályi István értekezésével egy olyan témához nyúlt, amellyel eredményesen csak a matematika tudománytörténetének legjobbjai foglalkoztak. Talán véletlen, hogy értekezésének témájaként egy axiómarendszer tanulmányozását választotta, de utólag mértékadó módon megállapítható, hogy gondolkodásmódjában mindig jelen voltak az axiomatikus tárgyalásmód elemei.

1928-ban, immár 4 éves gépgyári mérnöki munkája után, matematikusi oklevele és doktorátusa birtokában tanársegéd lett a József Műegyetem Gépészmérnöki Karának Műszaki Mechanika Tanszékén, *Bresztovszky Béla* professzor mellett.

Az 1929-30-as években betonok rugalmas tulajdonságaival foglalkozott. E kísérletek terelték rá figyelmét azokra a problémákra, amelyeket „**A beton lassú alakváltozása**” című, 1935-ben benyújtott műszaki doktori értekezésében tárgyalta. A vonatkozó és igen nagy műgonddal megtervezett kísérletek elvégzésére az adott módot, hogy az 1931/32 tanévre elnyert Smith Jeremiás-féle ösztöndíjjal a washingtoni National Bureau of Standards-ben dolgozhatott. 1936-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a Gépész- és Vegyészmérnöki Kar Gépészmérnöki Osztályának műszaki doktorává avatta (az egyetem nevének és szervezetének megváltoztatásáról az 1934. évi X. Tc. rendelkezett).

Műszaki doktori értekezése a konkrét tudományos eredmények bemutatása mellett azt is tükrözi, ahogy a kísérleti kutatómunkáról vélekedett. Nézete szerint a kísérleteket igen alapos elméleti megfontolások kell, hogy megelőzzék. Ezek során egyértelműen és világosan meg kell fogalmazni azt a kérdést, amelynek megválaszolása elméleti úton nem lehetséges, és nagy körültekintéssel kell

megtervezni az alkalmas kísérleteket, külön figyelmet fordítva a várható mérési hibákra és azok szerepére. Fentiek szerint – a maga inkább elméleti beállítottsága mellett – nagyra becsülte és tisztelte a kísérleti kutatómunkát.

Tanárszegédi évei alatt *Pattantyús Á. Géza* professzor, a Gépészeti Zsebkönyv főszerkesztőjének felkérésére megírta az 1937-ben megjelent **Gépészeti Zsebkönyv Mennyiségtan, Mechanika, Szilárdságtan** című fejezeteit. A három fejezet még ebben az évben külön kiadványként is megjelent. A tudományos szemlélettel és kristálytisztá logikával megírt munka szerzőjének elismerést, megbecsülést és tiszteletet vívott ki és nyilvánvalóvá tette, hogy Sályi (Springer) István a műszaki mechanika tudományterületének kiemelkedő hazai egyénisége.

Feltehetően a tanszéken szerzett oktatói tapasztalatai adták az ösztönzést, hogy az akkori műegyetemi mechanika oktatást messze megelőző szinten foglalja össze a gépészmérnökök számára szánt műszaki mechanikai ismereteket. Később is mindig úgy nyilatkozott, hogy a Gépészeti Zsebkönyvbe írtak minden sorát és betűjét helyesnek tartja. A kijelentés súlyát, akkor értékelhetjük igazán, ha tudjuk, hogy Sályi István mennyire igényes volt a saját munkájával szemben is.

A Gépészeti Zsebkönyvben alkalmazta először azt az elvét, hogy a műszaki mechanikát a matematika rendelkezésre álló és adekvát eszközeivel, kiemelten a vektor- és tenzorszámítás alkalmazásával építsük fel. Ezzel párhuzamosan érvényesítette azt az elképzelését is, hogy a műszaki mechanika szerteágazó feladatainak köre, a mechanika néhány általános érvényű törvénye és elve segítségével jól rendszerbe foglalható és tárgyalható. A műszaki mechanika egyetemi oktatását lényegesen érintő fenti két elvét a gyakorlatban csak jóval később, a Nehézipari Műszaki Egyetem mechanika professzoraként tudta megvalósítani.

Maga Sályi István így fogalmazott a külön kiadvány Előszavában:

„A Mechanika és a Szilárdságtan megírásában a vektor- és a tenzorszámítás voltak azok az eszközök, amelyeknek messzemenő alkalmazásával és előnyeik teljes kihasználásával megkísérelhettem a szűkre szabott keretek között is a mechanikai és a szilárdságtani tudományok alapjainak összefüggő szerves felépítését. A vektor- és a tenzorszámításnak ez a szerepe indokolja, hogy tárgyalásuk a Mennyiségtan fejezetben kissé részletesebb.

Úgy látszik talán, hogy ezzel megnehezítettem a Mechanika és a Szilárdságtan fejezeteinek megértését. Én mégis úgy vélem, hogy érdemes megküzdeni ezekkel a kezdeti nehézségekkel, mert utánuk könnyen és messzire járható út következik. A rohamosan fejlődő műszaki tudományok úgyszólván napról-napra fokozottabb követelményeket támasztanak a mérnökkel szemben, akinek sokkal több ismeretet kell szereznie és sokkal nagyobb tudásra van szüksége, mint egy emberöltővel ezelőtt, noha az ismeretszerzésre rendelkezésre álló ideje ma sem lehet lényegesen több.”

1937-ben megvált a tanszéktől és bíró lett a Szabadalmi Bíróságon. Későbbi önvallomása azt tükrözi, hogy keserűség érzettel hagyta ott a tanszéket. Így vélekedett: *„Végzés után nem tudtam a Műegyetemen elhelyezkedni. A Ganz Vagon- és Gépgyárban tettem az első lépéseket mérnöki pályámon. Nem mondtam le arról a vágyamról, hogy a tudománynak élhessek. Az első alkalommal, amikor erre lehetőség nyílt, őszinte örömmel mentem vissza a Műegyetemre, a Műszaki Mechanika Tanszékre. Azt hittem, hogy végre révbe értem. Lassanként értettem*

meg, hogy az akkori viszonyok között az ember nem lehetett szabadon ura saját élete irányításának. Az akkor uralkodó szinte hierarchikus rend, az individuális önzés és féltékenység, amely az egyetemeken erősen érezte hatását, számos akadályt gördített az előrehaladás útjába. Hosszú egyetemi szolgálat után – akkor már a második, műszaki doktori oklevél birtokában – be kellett végre látnom, hogy még arra sincs reményem, hogy valaha adjunktusnak nevezzenek ki.”

Minden bizonnyal a Szabadalmi Bíróságon végzett munkája közben szerezte meg azt a jogi érzéket és biztonságot, amelynek később Miskolcon, egyetemvezetői feladatainak ellátása során olyan nagy hasznát vette.

Közben megragadott minden alkalmat, hogy a mechanikát taníthassa. 1939-ben magántanár lett a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépész- és Vegyész-mérnöki Karán. Magántanári előadásait a „Szilárdságtan különleges problémái” címmel tartotta. 1946-tól, mint meghívott előadó a Statika című tantárgyat adja elő az egyetem Műszaki Mechanika Tanszékén, az 1948/49-es tanévben, pedig az Általános Mérnöki Kar Mechanika Tanszékén a Mechanika című tantárgyat. 1948-ban meghívást kapott az előző évben létesített Állami Műszaki Főiskolára, ugyancsak a Statika előadására. Itteni előadásainak jegyzetét már 1948-ban megírta és előadásai egészen 1950-ig megtartotta.

A Mérnöki Továbbképző Intézetben „Lengéstan” címmel 1945-ben, a „Vektorszámítás elemeiről” címmel 1952-ben és a „Tengelyek méretezéséről, lengéstanai kérdéseiről” címmel tartott előadásokat (az utóbbiakat már Miskolcon).

1949-ben elfogadta a felkérést az év augusztusában Miskolcon alapított Nehézipari Műszaki Egyetem ugyanakkor alapított Mechanikai tanszékének vezetésére és megvált a Szabadalmi Bíróságtól. Ezzel le is zárult életének első ún. Budapesti szakasza és kezdetét vette munkásságának második, miskolcinak nevezett és haláláig tartó része.

Miskolci évek:

Életének budapesti szakaszában megszerzett tudományos felkészültsége, gépészmérnöki tevékenysége, műszaki egyetemi és műszaki főiskolai oktatási tapasztalatai, pedagógiai és jogi érzéke alapján, a benne rejlő szervezőképességét latba vetve kiapadhatatlannak tűnt energiával és tenni akarással, a saját és mások munkája iránti igényességgel és erkölcsi mércével, közvetlen emberi magatartással, szívének és agyának minden erejével munkálkodott Miskolcon igen-igen sok területen.

Oktatás szervezése, fiatalok tudományos tevékenységének segítése:

Az oktatás a Nehézipari Műszaki Egyetemen 1949. Szeptember 18-án kezdődött 500 elsőéves bányamérnök-, kohómérnök- és gépészmérnök hallgatóval. A rektor az első tanévben *Szádeczky Kardos Elemér* volt, a tanári kar pedig a következő (zárójelben az első félévben előadott tantárgyak): *Borbély Samu* (matematika), *Doktorits István* (fizika), *Petrich Géza* (ábrázoló geometria), *Sályi István* (mechanika), *Szarvas Pál* (kémia) és *Terplán Zénó* (általános géptan, géprajz).

Sályi István megszervezte, kialakította és 22 éven át – az 1970/71 tanév végéig – vezette a Mechanikai Tanszékét. 1950. február 28-tól kinevezett egyetemi tanár. Az 1949/50-es tanévben negyedmagával alkotta a tanszékét. Az oktatói létszám - a

feladatok növekedésével párhuzamosan – természetesen fokozatosan nagyobb lett, és nyugállományba vonulásakor, 1974-ben már 21 főt számlált. Ehhez jött még ugyanabban az időben 4 akadémiai álláson lévő kutató.

Az első tanévben minden előadást maga tartott és egyedül vizsgáztatta a nagy létszámú hallgatóságot. Előadásai rendkívül logikusan felépítettek és szabatosak voltak. Ehhez járult még nagyszerű táblatechnikája, rajzkészsége, szép írása.

Oktatási célkitűzései az alábbiak szerint foglalhatók össze:

1. a tananyag összefüggő és szerves felépítése a matematika adekvát eszközeivel, kiemelve közülük több más mellett, a vektor- és tenzorszámítást,
2. a mechanika általános törvényeinek, elveinek, tételeinek és módszereinek előtérbe helyezése és ezek különféle feladatokra történő alkalmazásának bemutatása,
3. tervszerű, jól átgondolt oktatási tevékenység és a hallgatóság ezzel párhuzamos folyamatos tanulmányi munkájának kialakítása,
4. a mechanikából, mint mérnöki alaptudományból emelt szintű tudással rendelkező gépészmérnökök képzése és erről oklevél kiadása.

A Mechanikai Tanszék oktatási feladatai az 1949/50-es tanévtől kezdve tartalmukban és mennyiségükben is többször bővültek, módosultak, de jellemző maradt, hogy a tanszék mindig ellátta a Bányamérnöki Karon, a Kohómérnöki Karon és a Gépészmérnöki karon (az 1955/56-1958/59 tanévekben a Földmérőmérnöki Karon is) a műszaki mechanikai alaptantárgyak oktatását, ezek keretében a kinematika, a dinamika (statika, kinetika, rezgésstan) és a szilárdságtan anyagának műszaki egyetemeken szokásos előadásait és gyakorlatait. Esetenként a tanszék vállalta egyes bányamérnöki és kohómérnöki szakokon a hidraulika oktatását is és ellátta az 1954/55-1958/59 tanévekben az Acélszerkezetek (tartók) tantárgy előadásait és gyakorlatait is.

A feladatok bővülését jelentette a lemez- és héjelmélet oktatása a vegyipari gépészeti szakon az 1962/63 tanévtől, a szerszámgépek rezgései témakör előadása a szerszámgépészeti szakon az 1965/66 tanévtől, továbbá a hegesztő szakmérnöki szakon folyó mechanika oktatás 1961-től kezdve.

A hatvanas évek elején vezette be Sályi István a kötött vektorrendszerek általános tárgyalását, egységes keretbe foglalva a mechanika nevezetes vektorrendszereire (a szögsebesség-, az impulzus-, a kinetikai- és az erő vektorrendszerre) vonatkozó ismereteket.

Az 1966/67 tanévben indult az oktatás az alkalmazott mechanikai ágazaton (a szerszámgépészeti szak keretében). Sályi István nagy kedvvel vett részt az ágazat előkészítő munkáiban és az előadások anyagának kimunkálásában. Az ágazat tanterve különösen kedvező lehetőséget jelentett az oly hallgatóknak, akik gépészeti érdeklődésük mellett szeretik a matematikát és az elméleti megfontolásokat is. Amíg ereje bírta, rendszeresen tartott az ágazaton előadásokat és ellátta az állami vizsgabizottság elnöki teendőit.

Az alkalmazott mechanikai ágazaton folyó képzés bevezetését úttörő kezdeményezésnek kell tekintenünk hazánkban, mivel ez volt az első olyan próbálkozás, amely egy műszaki alaptudományban kívánt a megszokottnál lényegesen magasabb szintű képzettséget nyújtani és erről oklevelet adni. Az ágazaton végzett első gépészmérnökök 1969-ben vehették át oklevelüket. Később a kezdeményezésnek - más tudományterületeken - több folytatása is volt a hazai felsőoktatásban.

Az 1973/74 tanévvel kezdődően a tanszék átvette a Mechanizmusok tantárgy oktatását.

Sályi István mindig azt vallotta, hogy csak a tervszerű, jól átgondolt oktatási tevékenység és a hallgatóság ezzel párhuzamos folyamatos tanulmányi munkája vezethet eredményre.

A hatvanas évek elejétől kezdve az oktatás szervezettségének és hatékonyságának fokozása érdekében több módszertani változtatást vezetett be:

- a. az 1964/65 tanévtől kezdve a mechanika főbb fejezetei (dinamika, szilárdságtan) egymásután többször ismétlődve kerültek előadásra, mindig magasabb szinten,
- b. az 1965/66 tanévtől a mechanika heti előadásaiból egy órára a hallgatóság két csoportra oszlott. Az egyik, kisebb csoport további ismeretekről és nehezebb, nagyobb áttekintő készséget kívánó feladatokról hallott, ugyanakkor a másik, nagyobb csoport számára a közösen hallgatott előadásokon megismert tananyag egyszerűbb alkalmazásainak begyakorlása volt a cél,
- c. az önálló alkalmazási készség, a hallgatóság rendszeres munkájának ösztönzése és egyúttal előrehaladásának folyamatos értékelése érdekében a tanszék az 1961/62 tanévtől heti egy gyakorlati óra keretében pontozással értékelt önálló foglalkozásokat tartott,
- d. a vizsgák objektivitásának elősegítése érdekében az 1963/64 tanévtől a tanszéken folyó vizsgák írásbeli és szóbeli részből álltak.

Oktatási szemléletére jelentős hatást gyakoroltak 1961-es angliai tanulmányútjának tapasztalatai. Ez derül ki úti jelentésének következő részéből is: *„Az egyetemen hallottakból következtek arra, hogy a tehetségesek kiválogatására is nagy súlyt helyeznek. A kiválogatás döntő eszköze – úgy, mint nálunk is – a bizonyítvány. ... A bristoli egyetemen, pl. a mérnöki szakokon a hallgatókat az első év vizsgái után, a vizsgák eredményei alapján három csoportba osztják. A második évben azután mindegyik csoport más-más tanterv szerint tanul; más-más előadásokat hallgat. A legjobbak lényegesen többet tanulnak, mint az átlagdiák...Emezek lényegesen többet, mint a gyengék. Ez a gondolat, amely a szellemi kapacitásokkal való gazdálkodást nagyon helyes alapokra fekteti, számunkra egészen újszerűnek látszik. Megérdemelné, hogy behatóan foglalkozzunk vele. Az elmondottakhoz már felesleges is hozzáfűznöm, hogy a tanulmányút számomra élményekben és tapasztalatokban rendkívül gazdag volt. Ezért mindvégig arra törekedtem, hogy olyan adatokat gyűjtsek, amelyek hazai műszaki felsőoktatásunk fejlődését elősegíthetik.”* Elegendő itt talán utalni az alkalmazott mechanikai ágazat oktatásának indítására, a hallgatóság két előadási csoportba osztására, vagy az írásbeli vizsgák bevezetésére.

Az 1950-53-as években – rektori teendőinek ellátás mellett is – megírta a tanszék mechanika oktatásának teljes egyetemi jegyzetsorozatát: **Statika, Kinematika és kinetika, Lengéstan, Szilárdságtan I-II és Mechanikai példatár** címmel. 19663-ban jelent meg a hegesztő szakmérnöki szak számára írt Mechanika című jegyzete.

Szintén a magas szintű egyetemi oktatást szolgálta a kétkötetes Szilárdságtani Példatár társszerkesztése (első megjelenésük: 1957, 1964), majd a „Műszaki mechanika” tervezett egyetemi tankönyvsorozat első két kötetének megírása („A kinematika elemei”, első megjelenése: 1960, illetve „A dinamika elemei”, első megjelenése: 1966).

A mechanika műszaki egyetemi oktatásán túl sokat foglalkozott a hazai gépészmérnök-képzés korszerűsítésének általános problémáival is. Ehhez kapcsolható az a tevékenysége is, amelyet – az 1937-ben megjelent Gépészeti Zsebkönyv helyett kiadott – a **Pattantyús: Gépész- és Villamosmérnökök Kézikönyve** című, 11 kötetes sorozat első kettő, az alaptudományokkal foglalkozó kötetének szerkesztőjeként és kisebb részben szerzőjeként végzett (megjelentek: 1960, 1961).

Igen alapos felkészültsége, széles látóköre, analízáló hajlama és kiváló logikai hajlama megadta számára a lehetőséget, hogy a szilárd testek mechanikája szinte egész területén alkotó munkát folytasson. Életének miskolci periódusában mégis nagyobb jelentőséget tulajdonított a fiatal kutatók, kutatójelöltek munkája irányításának, tudományos gondolkodásmódjuk kialakításának, valamint a műszaki egyetemi mechanika-oktatás fejlesztésének, mint a saját publikációi száma növelésének. Valószínű az is szerepet játszott ebben, hogy rektori és egyre bővülő közéleti feladatainak ellátása időbeli korlátokat jelentett számára.

Addigi tudományos munkássága alapján – a hazai tudományos fokozatok rendszerének átszervezése után – 1952-ben a Tudományos Minősítő Bizottság a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot adományozta számára. Eme messze érdemen aluli minősítést a Tudományos Minősítő Bizottság pár évvel később azzal enyhítette, hogy 1958-ban odaítélte számára a műszaki tudományok doktora fokozatot. Egyben 1958-ban a Tudományos Minősítő Bizottság tagja lett, amely feladatát 1973-ig látta el.

A Mechanikai Tanszéken folyó kutatásokat elismerve, a kutatások további fejlesztése érdekében a Magyar Tudományos Akadémia 1969. január 1-vel tanszéki akadémiai kutatócsoportot létesített Sályi István vezetésével. A kutatócsoport – a tanszék oktató-gárdájával együtt – a Budapesten felállítani tervezett Mechanikai Kutató Intézet mellett a mechanikai kutatások miskolci egyetemi bázisának szerepét volt hivatott betölteni (a kutatóintézet később nem valósult meg).

Sályi István az előzőeken túl is aktív szerepet töltött be a hazai tudományos közéletben. 1951-től a Magyar Tudományos Akadémia Gépészeti főbizottságának, majd átszervezések után a mechanika tudományágának megfelelő más akadémiai bizottságok tagja, esetenként vezetője volt. Közülük is kiemelendő, hogy 1968-73 között ellátta az IUTAM (International Union of Theoretical and Applied Mechanics) Magyar Nemzeti Bizottságának elnöki tisztét.

Szabó Jánossal (aki azidőben az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Mérnökkari Mechanika Tanszékének professzora volt) együtt kezdeményezte, hogy a hazai mechanikai kutatások eredményeinek bemutatása és ösztönzése, továbbá a kutatók közötti kapcsolatok erősítése érdekében legyenek rendszeresen ismétlődő mechanikai tárgyú tudományos rendezvények. Az elképzelés megvalósult és tartósnak bizonyult. Az első ilyen rendezvény „Képlékenységtani Kollokvium” címmel az IUTAM Magyar Nemzeti Bizottsága rendezésében Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen volt 1967. Szeptember 4-5-én. Ezt követte a „Kinematika-kinetikai Kollokvium” 1968. február 8-9-én, Nagymaroson a Budapesti Műszaki Egyetem ottani üdülőjében, a „Szilárdságtani Kollokvium” 1969. április 17-18-án, Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia nagytermében, majd a „Mechanikai Konferencia” 1971. szeptember 2-4-én, újból Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen. Az összegyűlt tapasztalatok alapján kirajzolódott ekkorra, hogy a magyarországi mechanikai konferenciákat az IUTAM által négyévenként

megrendezett Mechanikai Kongresszusokat megelőző évben célszerű megszervezni, mintegy a hazai kutatások áttekintése céljából, éspedig a mechanika minden ágát átfogó módon. Ennek az elképzelésnek a keretében kapta utólag az 1971-es konferencia az „I. Magyar Mechanikai Konferencia” elnevezést, és szerveződtek a további konferenciák, minden alkalommal Miskolcon megrendezve

Sályi István tanszékvezetői korszakában a Mechanikai Tanszéken 68 oktató és kutató, 14 óraadó és demonstrátor, továbbá 4 aspiráns dolgozott. Közülük és tanítványai közül 13-an professzorok lettek: a mechanikai tudományterületén: *Béda Gyula, Csizmadia Béla, Farkas József, Huszár István, Kozák Imre, Páczelt István, Szeidl György*, más tanszéken: *Bíró Attila, Káldor Mihály, Tarján Iván, Patkó Gyula, Tóth László, Váradi Károly*.

Sályi Istvánnak a mechanika tudományterületén végzett munkásságát úgy is szokás összefoglalni, hogy kialakította a „**Sályi-féle mechanikai iskolát**”.

Rektori tevékenysége:

Sályi István miskolci munkássága nemcsak a Mechanikai Tanszék több mint két évtizedében, hanem a Nehézipari Műszaki Egyetem első évtizedében is meghatározó jelentőségű volt.

A Nehézipari Műszaki Egyetemet létesítő 1949. évi XXIII. Törvény így kezdődik: „1.§. A felsőfokú műszaki szakképzés fokozása céljából Miskolcon Nehézipari Műszaki Egyetemet (továbbiakban Egyetemet) kell létesíteni. 2.§. Az Egyetem bányá- és kohómérnöki karra, valamint gépészmérnöki karra tagozódik.” Egy, a későbbiekben sok problémát és gondot okozó dologban azonban fogatékos volt az 1949. évi XXIII. Törvény és az 1949. évi 15. számú törvényerejű rendelet is (utóbbi intézkedése után a hajdan volt Műegyetem Budapesti Műszaki Egyetemenként működött tovább 6 karral), egyik sem mondta ki ugyanis a korábban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem keretében Sopronban működött Bányá- és Kohómérnöki Osztály jogfolytonosságát a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányá- és Kohómérnöki Karában. A kérdés tisztázatlansága is hozzájárult más tényezők mellett a bányamérnök-képzés intézményi hovatartozásának hosszan elnyúló vitájához.

A Nehézipari Műszaki Egyetem tanári kara 1950. Január 25-én Sályi Istvánt megválasztotta dékánnak. A dékánválasztás minisztériumi megerősítése elhúzódott és végül el is maradt, mivel egy rendkívüli egyetemi tanácsülés után, amelyen a soproni bányász és kohász szaktanszékek professzorai is részt vettek, és amely egyhangúlag Sályi Istvánt jelölte a rektori tisztségre, a Minisztertanács 1950. November 23-án kinevezte a Nehézipari Műszaki Egyetem rektorává. A rektori tisztséget 1961. július 31-ig töltötte be.

Az egyetemi oktatás 1949-ben ideiglenes elhelyezési körülmények között, a Miskolc város által az egyetem rendelkezésére bocsátott épületekben indult. Bár az új miskolci egyetem építkezései már az első tanévben megkezdődtek a Dudujka-völgyben, a leendő egyetemvárosban, az oktatás, a tanszékek és a hallgatóság kollégiumi elhelyezése érdekében a következő tanévekben további városi épületek igénybevételére volt szükség. Jellemző pl., hogy az 1951-52-es tanévben három helyen folyt az oktatás (Miskolcon a belvárosi provizórikus épületekben, Sopronban és az egyetemvárosban, a már elkészült épületekben). Mindezek mellett az egyetem működését illető számos megoldatlan jogi problémával is meg kellett küzdeni. Sályi

rektor egyik nagy elhatározása volt az, hogy 1952 őszén, tehát a negyedik tanév elején a miskolci oktatást egy helyen, az egyetemvárosban vonta össze. Ekkor költöztek Miskolcra Sopronból a kohómérnöki szaktanszékek. Az új egyetem első diplomaosztó ünnepsége 1953. Július 15-én volt.

Az egyetem működésének második tanévében egy felső szintű párthatározat önálló bányászegyetem megalapításáról szólt, és 1951. Július 21-én az Országos Tervhivatal ülésén befejezett tényként szerepelt a tatai Bányászati Műszaki Egyetem. E körülmény igen sok probléma forrása lett. Pl. a bányamérnök- és kohómérnök-képzés 1735 óta fennállott intézményi egységének megbomlása, esetleg a Bányászati Műszaki Egyetem történő megvalósítása, a Miskolcon maradó Gépészmérnöki Kar létének jogosultsága, a bányamérnök hallgatók Miskolcon és Sopronban történő megosztott képzése. A kialakult vitát az 1955. évi 31. sz. törvényerejű rendelet ugyan azzal zárta, hogy a bánya- és kohómérnöki kar soproni részlegét 1957. augusztus 1-ig meg kell szüntetni és a képzést egy helyen, Miskolcon folytatni, a jogi rendezés mégsem hozott megoldást. Az ország életének 1955-1957. évi helyzete ugyanis nem nyújtott elegendően határozott keretet és nem voltak megteremthetők a szükséges gazdasági feltételek sem a törvényerejű rendelet végrehajtásához. Az egyre bonyolultabbá váló kérdés végleges megoldását az 1959. évi 21. sz. törvényerejű rendelet hozta meg, amely 1. §-a szerint: „... (1) Az NME bányamérnöki kara soproni részlegét ... 1959. évi Szeptember 15. napjáig meg kell szüntetni. (2) Az NME 1959. évi Szeptember 15. napjától az alábbi karokra tagozódik: bányamérnöki kar, kohómérnöki kar, gépészmérnöki kar.” Kiemelendő, hogy a legutóbbi és megvalósuló megoldást nagymértékben befolyásolta Miskolc város ama határozata, hogy a város a törvény szerint létesített egyeteméhez minden körülmények között ragaszkodik. Hasonlóan foglalt állást a megye vezetése is.

Így a tízéves Nehézipari Műszaki Egyetem ünnepsége az 1959/60. tanév elején egyúttal a miskolci egyetem 1949. évi XXIII. Törvény szerinti egységének megvalósulását is jelentette. Álljon itt egy rövid részlet Sályi István rektor ünnepi beszédéből: *„Tíz év óta első ízben történik, hogy egyetemünk minden kara együtt ünnepel. Ebből az alkalomból szívem egész melegével Köszöntöm a Bányamérnöki Kart. ... Minden jószándékú emberben él az alkotás vágya. A fáradságos munka legszebb jutalma e munka eredményes volta, az alkotómunkának ehhez fűződő büszkesége és boldog tudata. Oktatóink, mérnökeink, diákjaink és dolgozóink között sokan, nagyon sokan vannak, akik azért érzik és vallják magukénak a Nehézipari Műszaki Egyetemet, mert az ő fáradozásaiknak is van mérhető része abban, hogy itt a Dudujka mellett néhány év alatt a semmiből egy hatalmas alkotás körvonalai bontakoznak ki. ... Boldog volnék, ha mindnyájan, akik akár az egyik, akár a másik oldalon viaskodva részt vettünk ezekben a nehéz küzdelmekben, ma már egyforma gondolatokkal pillantanánk vissza a múltba és előre a jövőbe; ha megértenénk, hogy az egymással szembenállás, merőben ellentétes nézetek mögött is egyformán becsületes jószándék húzódhat meg; ha meglátnánk, hogy az ellentétes nézetek összeütközéséből Alma Materünk megerősödve került ki; ha éreznénk, hogy a jövőben is fáradhatatlanul kell munkálkodnunk – most már együtt – a mi egyetemünk és a magyar műszaki felsőoktatás ügyének felvirágoztatásán.”*

Sályi Istvánnak, mint rektornak az előzőek mellett a következőkkel is meg kellett birkóznia: az egyetem építészeti tervei, az építkezések és azok ütemezése, az oktatás felfutásával együtt évente növekvő hallgatói létszám számára tantermek, szállás, étkezés biztosítása, azzal nehezítve, hogy az építkezések üteme rendszerint

elmaradt a tervezettől, a közlekedés megoldása az egyetem belvárosban működő részlegei és a Dudujka-völgyi részleg között, az oktatói kar biztosítása, számukra a lakáskérdés megoldása, az egyetem szervezeti életének kialakítása, együttműködés a politikai és társadalmi szervezetekkel, a katonai nevelés és az ideológiai képzés megszervezése, az oktatás tárgyi feltételeinek biztosítása, tantervek és tantervreformok, a kutatómunka megindítása és ösztönzése, bekapcsolódás az ország tudományos életébe, együttműködési szerződések kötése külföldi egyetemekkel, az ifjúsági közösségi munka formálása, és még lehetne tovább sorolni.

Sokan vannak, akik úgy vélik, hogy Sályi István rektor nélkül a Miskolcon épülő új egyetem nem tudott volna úrrá lenni azokon a nehézségeken, amelyeket 1949 és 1959 között le kellett gyűrnie és amelyek sokszor a fennmaradását is veszélyeztették.

Közéleti tevékenysége:

Amikor rektor lett, kezdetben talán e tisztségéből kifolyólag, később azonban már ettől függetlenül kérték fel különböző testületek, mozgalmak, hogy vegyen részt a közéletben is. Ő ezeknek szívesen tett eleget, és e megbízatásokat sem tekintette formális tisztségeknak, hanem energiájának és idejének egy részét erre fordítva, mint tevékeny közéleti személyiség is általános elismerést vívott ki.

Néhány jelentősebb vállalása: 1951-től Miskolc város, 1966-tól Borsod-Abaúj-Zemplén megye Tanácsának tagja (1973-ig), 1953-tól haláláig országgyűlési képviselő, 1963-ig az országgyűlés ipari bizottságának elnöke, 1954-től a Hazafias Népfront Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bizottságának tagja, 1959-71 között elnöke, 1964-72 között az Országos Tanács tagja, 1964-től haláláig a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának tagja.

Sok országban járt. Fiatal korában eljutott az Amerikai Egyesült Államokba. Már a miskolci egyetem professzoraként tanulmányúton volt a Szovjetunióban, Romániában, többször a Német Demokratikus Köztársaságban, Csehszlovákiában, Lengyelországban és Olaszországban, felsőoktatási delegáció vezetőjeként Angliában, végül az Elnöki Tanács tagjaként egy hivatalos delegáció vezetőjeként a Guineai Köztársaságban.

Munkáságának kiemelkedő elismerései:

- 1953: Kossuth-díj
- 1961: a Munka Vörös Zászló Érdemrend
- 1968: a Munka Érdemrend arany fokozata
- 1974: a Magyar Népköztársaság Zászlórendje
- 1973: Miskolc város díszpolgára
- 1973: a Nehézipari Műszaki Egyetem tiszteletbeli doktora.

Az egyetem és benne Sályi István munkásságának részletes és megbízható forrásai:

- Terplán Zénó: A Nehézipari Műszaki Egyetem húsz esztendeje, Kézirat, NME Egyetem-történeli Bizottsága, Miskolc, 1981, 229 oldal.

- Terplán Zénó: A Nehézipari Műszaki Egyetem harmadik évtizede, Kézirat, NME Egyetem-történeli Bizottsága, ME Miskolc, 1990, 262 oldal,

Sályi István életével, munkásságával foglalkozó kiadványok:

Kifejezetten Sályi István életének és munkásságának leírásával és méltatásával foglalkoznak az alábbi kiadványok:

- Megemlékezések Dr. Dr. h. c. Sályi István professzorról, Összeállította: Terplán Zénó és Kozák Imre, A Nehézipari Műszaki Egyetem Közleményei, III. Sorozat: Gépészet, 22. kötet 1 füzet, Miskolc, 1975, 67 oldal,

- Kozák Imre: Megemlékezés Dr. Dr. h. c. Sályi István professzorról, Borsodi Műszaki és Ipargazdasági Élet, 1975. 4. 24-28,

- Kozák Imre: Sályi István, Műszaki Nagyaink 6. Kötet, Gépipari Tudományos Egyesület, Budapest, 1986, 399-448,

- Emlékezés Dr. h. c. Dr. Sályi István professzor tiszteletére halálának 20. évfordulója alkalmából, A Miskolci Egyetem Közleményei, III. Sorozat: Gépészet, 32. kötet 1 füzet, Miskolc, 1996, 36 oldal; (A Nehézipari Műszaki Egyetem 1990-ben vette fel a Miskolci Egyetem nevet). Az 1994. December 8-án tartott Emlékezést *Páczelt István* vezette le, a megnyitót *Terplán Zénó* tartotta. Előadás keretében méltatta Sályi Istvánnak mint a mechanika professzorának elévülhetetlen érdemeit: *Huszár István*, *Kozák Imre*, *Béda Gyula* és *Tajnaőfi József*. Felszólalt még *fia*, *Sályi István* a műszaki mechanika professzora és *Cselényi József* a Gépészmérnöki Kar dékánja. Az Emlékezés méltató része után az általuk szabadon megválasztott témákban *Béda Gyula*, *Farkas József*, *Huszár István*, *Kozák Imre* és *Páczelt István* szakmai előadásokat tartott

- Emlékfüzet Dr. h. c. Dr. Sályi István professzorról mellszobrának avatása alkalmából, Miskolci Egyetem, 1997, 38 oldal.

Sályi professzor emlékét őrző alkotások, elnevezések:

A következők is őrzik Sályi István emlékét:

- az egyetemi tanácssteremben elhelyezett, róla készült olajfestmény (*Csabai Kálmán* alkotása),

- arckép fotó a Mechanikai Tanszék tanszékvezetői szobájában,

- arckép *Szász Endre* „Életfa” témájú porcelánfalán az aulában,

- az NME Egyetem-történeli Bizottsága által 1975. December 19-én rendezett emlék-kiállítás a Központi Könyvtár előterében, egyúttal emlékfüzet kiadása,

- utca elnevezés az Avasi városrész egyetemre néző oldalában (Sályi István utca, 1976),

- emléktábla a Sályi István utcában (avatása 1983. Augusztus 24-én a IV. Magyar Mechanikai Konferencia alkalmából),

- a Gépipari Tudományos Egyesület által veretett alkalmi „Sályi István Érem”, 1983,
 - a Gépészmérnöki Kar és a Gépipari Tudományos Egyesület emlékérmé, amelyen a Kar három elhunyt alapító professzora (*Borbély Samu, Sályi István és Zorkóczy Béla*) látható, 1985,
 - az egyetem I. sz. előadójának neve (1986 óta Sályi István terem),
 - bronz mellszobor az egyetem aulájában (*Varga Éva* alkotása), avatása 1997.
- Augusztus 30-án, ugyanerre az alkalomra egyetemi emlékfűzet megjelentetése, emlékülés a 100 éve született Dr. h. c. Dr. Sályi István Professzor tiszteletére 2001. Október 5-én a MAB székházban, a megnyitót *Páczelt István* a zárszót *Döbröczeni Ádám* tartotta, felszólalt *Juga György* Miskolc alpolgármestere, emlékező és méltató előadást *Terplán Zénó, Kozák Imre* és *Patkó Gyula*, szakmai előadást *Szeidl György, Szirbik Sándor, Jármái Károly Szabó Szilárd* és *Páczelt István* tartott,
- nevét viseli 2000 óta a „Sályi István Gépészeti Tudományok Doktori Iskola”.

Sályi István szakmai és publicisztikai irodalmi munkái

1. *Bolyai János geometriai axiómájának kiegészítése*. Német nyelvű összefoglalóval „*Ergän-zung der geometrischen Axiomatik Johann Bolyai's*” címen. A debreceni Tisza István Tudományegyetemre benyújtott és elfogadott doktori értekezés. Bp. Atheneum Nyomda. 1927, 106.
2. Hozzászólás a „Mohr-féle burkológörbéről” és „Még egyszer a Mohr-féle burkológörbéről” című közleményekhez. *Technika* **13** (1932) 10, 188-190.
3. A Washingtoni National Bureau of Standards. *Anyagvizsgálók Közlönye*. **11** (1933) 7-8, 160-168.
4. *A beton lassú alakváltozása*. Német nyelvű összefoglalóval „*Die langsame Formänderung des Betons*” címen. (A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre benyújtott és elfogadott doktori értekezés.) Bp. Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének kiadása. 1935, 37.
5. *Mennyiségtan*. A Gépészeti zsebkönyv (főszerkesztő Dr. Pattantyús-Á. Géza) I. kötetének egyik főfejezete. Bp. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1937, 9-116.
6. *Mechanika*. A Gépészeti zsebkönyv (főszerkesztő: Dr. Pattantyús-Á. Géza) I. kötetének egyik főfejezet. Bp. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1937, 136-204.
7. *Szilárdságtan*. A Gépészeti zsebkönyv (főszerkesztő: Dr. Pattantyús-Á. Géza) I. kötetének egyik főfejezete. Bp. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1937, 349-393.
8. *Mennyiségtan*. *Mechanika*. *Szilárdságtan*. Különlenyomat a Gépészeti Zsebkönyvből. Bp. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1937, 1-7, továbbá a Gépészeti Zsebkönyv eredeti oldalszámozását megtartva 9-116, 136-204, 349-393.
9. Eljárás többtömegű rendszerek önlengésszámának grafikus meghatározására, *Technika*. **22**(1941) 7, 270-273.
10. Ein graphisches Verfahren zur Bestimmung der Eigenfrequenzen von Systemen mit mehreren Massen, *Ingenieur-Archiv* **13**(1942/43) 2. 104-109; Nachtrag 5.330.
11. *Statika*. (Állami Műszaki Főiskolai jegyzet.) Bp. 1948, 149.
12. *Mechanikai Példatár*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.) Miskolc, 1950, 60.
13. *Szilárdságtan I*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.) Miskolc. 1950, 203.
14. *Szilárdságtan II*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.) Miskolc, 1950, 253.
15. *Kinematikai és kinetika*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.), Miskolc, 1951, 182.

16. *Lengéstan*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.) Miskolc, 1951, 173.
17. A korszerű méretezés néhány kérdése, *Magyar Technika* **6**(1951) 4, 70-79.
18. Fordítás szakmai lektorálása. Buhgolg, N. N.: Elméleti mechanikai példatár. I-II. Tankönyvkiadó. Bp. 1951-52, 87, 198.
19. Új mechanika-tankönyvek a műszaki egyetemeken, *Felsőoktatási Anyagszolgáltatás*. **2** (1952) 1, 17-22.
20. *A vektorszámítás elemei*. Mérnöki Továbbképző Intézet kiadása. G.76. Bp. 152-184.
21. *Statika*. (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete.) Felsőoktatási Jegyzetellátó. Miskolc. 1953, 105.
22. Zászlóátadás, *A mi egyetemünk* **1**(1953) 3.
23. Az elmúlt év tapasztalatai a hallgatóság oktatásában, *A mi egyetemünk* **1**(1953) 10.
24. Ünnepi beszéd diplomaosztáskor, *A mi egyetemünk* **1**(1953) 12.
25. Várak és légvárak, *A mi egyetemünk* **1**(1953) 13.
26. Kiegészítés a folytatólagos tartók elméletéhez, *MTA Műszaki Tudományok Osztálya Osztályközleményei*, **9**(1953) 1-4, 237-256.
27. Addition to the theory of continuous girders, *Acta Technica Hung.* **7**(1953) 1-2, 125-146.
28. Egy akarattal, *A mi egyetemünk* **2**(1954) 8.
29. Az 1954/55. tanévnyitó ünnepi beszéd, *A mi egyetemünk* **2**(1954) 14.
30. Beszámoló az egyetemen 1954. okt. 21-én tartott munkaértekezleten, *A mi egyetemünk* **2**(1954) 19.
31. Comments on Prof. H. Craemer's Paper: „Fallacies and paradoxa in the plasticity theory”, *Acta Technica Hung.* **10**(1955) 1-2, 83-89.
32. Felszólalás az 1955. márc. 3-i rektori értekezleten, *Felsőoktatási Szemle* **4**(1955) 3, 117-120.
33. A szocializmus építésének szolgálatában, *A mi egyetemünk* **3**(1955) 13.
34. Gyászbeszéd Pattantyús-Á. Imre temetésén, *A mi egyetemünk* **4**(1956) 3.
35. Búcsúbeszéd az 1956-ban Miskolcon végzett mérnököktől, *A mi egyetemünk* **4**(1956) 13.
36. Egyetemünk nyolcadik tanévnyitó ünnepélyét megnyitom, *A mi egyetemünk* **4**(1956) 13.
37. *Szilárdságtani példatár I.* Társszerkesztő: Fáber Gusztáv. Tankönyvkiadó. Bp. 1957, 378; 2. átd. Kiadás. Tankönyvkiadó. Bp. 1961, 323.
38. Előszó, *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei*. **1**(1957), 3-4.
39. Csillapított rendszerek gerjesztett lengései, *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei*. **1**(1957), 327-335.
40. Előszó a *Muttnyánszky Ádám: Kinematika és kinetika c. könyvében*. Tankönyvkiadó. Bp. 1957, 3-12.
41. Az állami vezetés és a DISZ kapcsolata a miskolci egyetemen, *Felsőoktatási Szemle*. **5**(1956) 7-8, 361-367.
42. Az új tanév elé..., *Felsőoktatási Szemle*. **6**(1957) 3, 135-137.
43. Komplex változós függvények az elméleti rugalmasságtanban, *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei*. **2**(1958), 5-28.
44. Hozzászólás Terplán Zénó „A korszerű méretezés egyes kérdései” c. előadásához. GTE. Miskolc. 1958. 23-28.
45. Így indult az új tanév, *Felsőoktatási Szemle*. **7**(1958) 10, 590-592.
46. Az emberi tudás újabb nagyszerű diadala, *A mi egyetemünk* **5**(1959) 15.
47. Tízéves a Nehézipari Műszaki Egyetem, *Borsodi Szemle* **3**(1959) 5, 14-20.

48. *Műszaki mechanika I. (A kinematika elemei.)* 1. kiad. Tankönyvkiadó. Bp. 1960, 238. (Ismertetés Geleji S.-tól), NME magyar nyelvű Közleményei. **8**(1962), 550-551. – 2. kiad. Tankönyvkiadó. Bp. 1964, 238. – 3. jav. Kiad. Tankönyvkiadó. Bp. 1970, 331. 4. kiad. Tankönyvkiadó. Bp. 1974, 332.
49. Pattantyús: Gépész- és villamosmérnökök kézikönyve. 1. főszerkesztője és az előszó szerzője. Műszaki Könyvkiadó. Bp. 1960, 320.
50. Dr. Sályi István rektor ünnepi beszéde, *A mi egyetemünk* **5**(1959) 14, *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei.* **4**(1960), 7-11.
51. Előszó, *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei.* **4**(1960) 5.
52. Újévi köszöntő, *A mi egyetemünk* **6**(1960) 1.
53. Oktatóink szükségesnek látják felsőoktatásunk továbbfejlesztését és egyetértenek a reform célkitűzéseivel, *A mi egyetemünk* **6**(1960) 15.
54. Részletek dr. Sályi István Kossuth-díjas rektor, országgyűlési képviselő december 1-én az országgyűlésen elmondott beszédéből, *A mi egyetemünk* **6**(1960) 20.
55. Pattantyús: Gépész- és villamosmérnökök kézikönyve 2. főszerkesztője és Zsák Ervin társszerzővel „Az ütközés” fejezet szerzője (653-660). Műszaki Könyvkiadó. Bp. 1961. 1996.
56. A második félév küszöbén, *A mi egyetemünk* **7**(1961) 3.
57. Dr. Sályi István Kossuth-díjas rektor nyilatkozata az ember első ürrepüléséről, *A mi egyetemünk* **7**(1961) 7.
58. A Nehézipari Műszaki Egyetem Mechanikai Tanszéke, *Borsodi Szemle.* **6**(1962) 3, 7-11.
59. *Mechanika* (Egyetemi jegyzet hegesztő szakmérnöki szakosok számára.) Mérnöki Továbbképző Intézet kiadása. N.G.4. Bp. 1963, 263.
60. Az oktatási törvény végrehajtásának néhány kérdése a műszaki egyetemeken, *Felsőoktatási Szemle* **12**(1963) 6, 321-326.
61. Részletek Dr. Sályi István elvtárs országgyűlési felszólalásából, *A mi egyetemünk.* **10**(1963) 13.
62. Gyászbeszéd Lancsarics Alajos temetésén, *A mi egyetemünk* **10**(1963) 17.
63. *Szilárdságtani példatár II.* Társszerkesztő: Fáber Gusztáv. Tankönyvkiadó. Bp. 1964, 534.
64. *Dinamika I.* (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete). Tankönyvkiadó. Bp. 1964, 167.
65. *Dinamika II.* (Nehézipari Műszaki Egyetem jegyzete). Tankönyvkiadó. Bp. 1965, 271. (Összeállította az NME Mechanikai Tanszékének munkaközössége dr. Sályi István professzor előadásai alapján. A „Szerkesztő eljárások”, 5-30 és a „Példák az összetett szerkezetek dinamikájából – egy-szabadságfokú mozgások”, 155-195 fejezetek szerzője: dr. Sályi István.)
66. A mérnökképzés, *Felsőoktatási Szemle.* **14**(1965) 4, 227-234.
67. *Műszaki mechanika II. (A dinamika elemei).* Tankönyvkiadó. Bp. 1966. 398.
68. Tisztelet, hála és barátság, *A mi egyetemünk* **14**(1967) 4.
69. A mechanika zh rejtelvei, *A mi egyetemünk* **15**(1968) 9.
70. Megemlékezés dr. Reuss Endréről, *Gépgyártástechnológia.* **8**(1968) 9, 391-392.
71. A műszaki képzés korábbi és mai problémái, *Felsőoktatási Szemle* **19**(1970) 4, 220-226.
72. Dr. Sályi István egyetemünk tiszteletbeli doktora, *A mi egyetemünk* **21**(1973) 1.
73. Setting up a new University, *The New Hungarian Quarterly* **15**(1974) 56. 63-66.
74. Beszélgetés Dr. Sályi István professzorral, *A mi egyetemünk* **22**(1974) 10, 11.

75.Hozzászólás Szabó János „A fizika és a műszaki gyakorlat kapcsolata” c. előadásához. = *Nehézipari Műszaki Egyetem magyar nyelvű Közleményei* 21/B. kötet (1976), 73-74.

Összeállította: Dr. Kozák Imre akadémikus, Miskolc, 2003. június

Képaláírások:

Sályi István 1901 – 1974
Matematikai doktori értekezés
Műszaki doktori értekezés
Külön kiadvány a Pattantyús Gépészeti Zsebkönyvből
A Műszaki Mechanika egyetemi tankönyvsorozat I. Kötete
A Műszaki Mechanika egyetemi tankönyvsorozat II. Kötete
Az alkalmazott mechanikai ágazaton tartott előadás vázlata
Halálának 20. évfordulója tiszteletére tartott emlékülés meghívója
Születésének 100. évfordulója tiszteletére tartott emlékülés meghívója